

I.

En Fremstilling

af

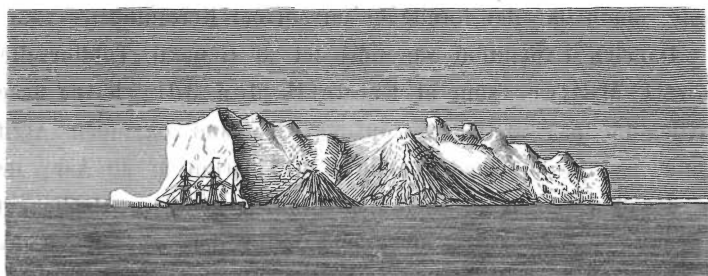
vort Kjendskab til Grønlands Østkyst

samt

de med Skonnerten «Ingolf» i 1879 foretagne
Undersøgelser i Danmarksstrædet,

af

C. F. Wandel,
Captain i Flaaden.

•Ingolf• ved et Isfjeld udenfor Isgrændsen langs Grønlands Østkyst
d. 8de Juli 1879. (Grove.)

Grønlands Østkyst strækker sig fra 60° N. Br. nordefter; fra 60° til 65° kjendes ikke stort andet af den end Kystlinien, fra 65° til 69° er den fuldstændig ubekjendt, medens der endelig af den Del, der ligger mellem 69° og 77°, haves ret gode Kaart, ja enkelte Partier ere endog videnskabeligt undersøgte. Det ringe Kjendskab til en Kyst, hvoraf største Delen ligger paa Breder, paa hvilke der andre Steder findes driftige Byer og rører sig et virksomt Liv, skyldes Polarstrømmen, der hele Aaret igjennem beskyller den med sit iskolde Vand og blokerer den med et næsten uigjennemtrængeligt Isbælte. Danmarksstrædet har ogsaa ligget udenfor Polarrejsendes Router, der enten ere faldne Vest om Grønland eller Øst om Island, og er kun besjlet i Tidernes Løb af hjemvendende Hval- og Røbbefangere eller af en enkelt islandsk Havkalfanger, hvem østlig Storm har forslaaet vesterpaa. For videnskabelig Undersøgelse har det slet ikke været Gjenstand, og, sammenlignet med andre arktiske Egne, maa det siges at have faaet en stedmoderlig Behandling. Vort Kjendskab til den sydlige Del af Grønlands Østkyst, som først skal omtales, skyldes, naar undtages nogle Skibes ufri-villige Forbidriven i Isen, udelukkende Bestræbelserne for at finde de Gamles Østerbygd.

Med Forbigaaelse af flere mislykkede Forsøg paa at naa Østkysten skal jeg omtale Danell's Rejser i 1652—54, de første, om hvilke der foreligger en correct Beretning¹⁾.

Danell's Expedition var udrustet af General-Toldforvalter Henrik Møller, som af Frederik den 3die havde faaet Privilegium paa at maatte opsøge Grønland og uden Afgift handle paa de opdagede Lande i et Tidsrum af 30 Aar; det var desuden Hensigten med Expeditionen at drive Hvalfangst. Expeditionen, der bestod af Skibene «St. Peder» og «St. Jakob», afgik fra Kjøbenhavn den 8de Maj 1652, og, efter at have sejlet norden- og vestenom Island, faae de den 2den Juni Østkysten i Sigte. De mente da at være 7 Mil fra Landet og udenfor de Gamles «Herjolsfnæs», men Drivis hindrede dem i at nærme sig Kysten. Den næste Dags Middag var deres Brede 64° 50'. De pejlede en Ø, som de kaldte «Hvidsadlen», i NO. t. O. tre Mile fra dem, men, da de paa Grund af Is ikke kunde komme vester paa, vendte de under Hvidsadlen, der ligger en halv Mil østen for en anden Ø, som de kaldte «masteløst Skib». Næste Dags Eftermiddag, hedder det i Indberetningen, satte de tværs an paa Landet i NNO. t. N.²⁾ og saae det høje, faste Land imod N. i 10 Mils Afstand. De kom ind imellem nogle Øer, beliggende 4 til 5 Mil fra Fastlandet. Drivisen laa fire Mil ud fra Kysten, og det var umuligt at trænge ind imellem den og Landet. De staa derfor tilsøs igjen og kom i stor Fare, da Søen rundt omkring dem blev opfyldt af Drivis. Den 5te Juni var deres Middagshøjde 64° 50'. Den 6te gjorde de, da Vejret var gunstigt, deres bedste for at besigtige de fem Øer, som

¹⁾ John Erichsen: Udtog af Christian Lunds Indberetning til Kong Friderich den 3die, angaaende de i Aarene 1652 og 1653 under General-Toldforvalter i Danmark, siden Rentemester Henrik Møllers Bestyrelse foranstaltede Toge til Grønland, for tillige at besejle den gamle Østerbøigd. Kbhavn. 1787.

²⁾ Medens alle Compasangivelser heri ellers ere retvisende, lader det sig ikke altid bestemt afgjøre for de ældre Beretningers Vedkommende, om de ere ret- eller misvisende, da de snart ere det ene, snart det andet. At den her anførte Cours er misvisende, følger af sig selv.

laa omtrent tre Mil østen for dem, men kunde for Isens Skyld ikke komme dem nærmere end en Fjerdingsvej¹). Efter i sex Dage at have holdt ud imellem Isen styre de øster efter, for at komme klar af den, og afgaa til Vestkysten. Østkysten finde de under hele deres Rejse syd paa blokeret af et fra 4 til 10 Mil bredt Isbælte. Paa Hjemrejsen til Danmark forsøge de atter at nærme sig Østkysten; under 61° 30' N. Br. tro de at see Kysten fri for Is, men maa for Storm søge tilsøs, og senere, den 31te Juli, under 63° 30' ligger Isen kun en Mil ud fra Landet, men Nord herfor ligger den 6 Mil tilsøs, hvorefter de opgave at naa Kysten.

De to følgende Aar gjør Danell igjen Rejser til Grønland; 1653 faar han kun Østkysten at see paa lang Afstand, og 1654 gaar han lige til Vestkysten. Grunden til, at han disse to Aar helt eller næsten helt opgav Østkysten, er simpelt hen den, at han i 1652 havde lært, at det alene var paa Vestkysten, der kunde være Tale om at drive Handel med de Indfødte.

I 1723 gjør Hans Egede et Forsøg paa med to Slupper at trænge frem til Østkysten i Haabet om at finde de Gamles Østerbygd; han naaer imidlertid ikke længere frem end til 60° 8' N. Br., da Mandskabet nægter at gaa videre²). Et nyt Forsøg gjøres i Konebaad af Peder Olsen Walløe³), som naaer 60° 56' N. Br.; dette Forsøg giver lige saa lidt som det foregaaende nogen Oplysning om Østerbygden, men man faar at vide, at der hele Vejen er truffet Indfødte.

Før 1786 gjøres nu intet Forsøg paa ad Søvejen at naa Østkysten, i hvilket Aar der i denne Hensigt udrustedes et Skib, Hvalfangeren «Grev Ernst Schimmelmann», paa 123 Commerce-læster, ført af daværende Capitain, senere Admiral Løwenørn.

¹) Fra Graah's nordligste Teltplads i August 1829 paa «Vendom» saae han i ONO. i 10–12 Mils Afstand to eller tre Øer, hvilke han antog hørte til den af Danell opdagede Øgruppe og aflagde dem i sit Kaart under Navn af Danell's Øer paa 65° 30' N. Br.

²) Grønlands historiske Mindesmærker. 3 B.

³) Smstd.

Det var nemlig lykkedes den utrættelige Poul Egede at faae udvirket hos Regeringen, at der gjordes Forsøg paa ad Søvejen at naa Østkysten; de tidligere Forsøgs uheldige Udfald tilskrev han, at man fra Cap Farvel havde villet trænge frem langs Kysten. Man skulde, mente han, støttet paa de Gamles Beretninger, søge Kysten fra Søen paa omtrent 65° N. Br.¹⁾.

De første Dage i Maj 1786 afgik Løwenørn fra Kjøbenhavn; hans Instrux lød paa dels at foretage hydrographiske Arbejder paa Vestkysten af Island, dels at undersøge Grønlands Østkyst, for om muligt at skaffe Oplysning om de Gamles Østerbygd. Den 16de Maj ankom han til Reykjavik, hvor Forretninger opholdt ham til den 27de Juni, paa hvilken Dag han lettede og holdt VNV. ud. Den 1ste Juli traf han Isen (se medfølgende Kaart) paa $65^{\circ} 13'$ N. Br. og $31^{\circ} 0'$ V. Lgd. og fulgte denne i vestlig Retning, indtil han den 3die Juli fik Grønland i Sigte paa 65° N. Br. og $32^{\circ} 48'$ V. Lgd. i en gisset Afstand af 12 Mil. Et højt Fjeld, der herfra pejles i N. 36° V., passer med det iaar fra Skonnerten «Ingolf» bestemte Fjeld. Drivisen, der allerede denne Dag havde vanskeliggjort Sejlladsen, tvang Løwenørn til at søge øster efter, og den 10de ankrede han paa Dyrefjord. Herfra udgik han atter den 23de Juli, holdt vester ud, traf Isen meget hurtigt og opgav derfor allerede den 26de Haabet om i dette Aar at kunne udrette Noget, bestyrket i denne sin Beslutning ved paa Island at høre, at det var et ualmindeligt Isaar. Ankommen til Havnefjord afgav Capitain Løwenørn to af sine Officerer, Lieutenanterne Egede og Rothe, til Jagten «den nye Prøve», der om Sommeren havde været ham underlagt. Jagten var paa 30 Commercelæster og havde en Besætning af 2 Styrmand og 7 Mand. Lieutenant Egedes Sejlordre bød ham at forsøge paa at komme iland paa Østkysten, hvor og naar han vilde; men han skulde i ethvert

¹⁾ Løwenørn: Extrait de la relation d'un voyage pour la découverte de la côte orientale de Groenland. Paris 1823.

Tilfælde være tilbage i Kjøbenhavn sidst paa Efteraaret 1787. Den 8de August afgik Capt. Løwenørn til Kjøbenhavn, og med ham sendte Egede Anmodning om inden samme Efteraar at maatte faae opsendt et mindre Fartøj til at følge sig paa Istouren det næste Aar. Et Forsøg paa at erholde et saadant strax paa Island mislykkedes¹⁾.

Samme Dag, som Løwenørn lettede, afgik Egede med sin Jagt, fik den 11te den faste Is at see paa omtrent 66° N. Br. og 28° V. Lgd. og fulgte langs denne (see Kaartet); den 16de faar han Land i Sigte paa 65° 24' N. Br. og 30° 50' V. Lgd. i en gisset Afstand af 8 Mil og holder derpaa gaaende mellem løs Is til den 20de, da han er paa 64° 59' N. Br. og 32° 14' V. Lgd., fra hvilken Plads Afstanden fra Land gisses 2½ Mil. Strømmen sætter hele Tiden Syd paa. At Længdeangivelsen for denne Plads er fejl, sees strax, og Egede beretter ogsaa, at, da han igjen fik Island at see, var der en Fejl i Bestikkets Plads af 4 Grader; fra samme Plads iagttoges af ham den i Kaartet angivne «Egedes og Rothes Fjord». Den 21de bliver Skibet saa omringet af Drivis, at man maa søge tilsøs og slipper med Nød og næppe ud i sydøstlig Retning klar af Isen, men kun for at overfaldes af vedvarende voldsomme Storme. Den 29de kaster en Styrtesø Skibet saa meget over paa Siden, at Lasten forskydes, det opstaaende slaas væk, og først den 18de September naaer Egede Reykjavik, hvorpaa han gaar i Vinterhavn i Havnefjord den 6te Oktober.

Næste Aar forlader Egede Havnefjord den 1ste April og sejler NV. ud, indtil han den 10de faar Isen at see forude og paa begge Sider paa 64° 58' N. Br. og 36° V. Lgd. Den 11te og 12te holder han krydsende under Isen i Haab om at faae Land at see eller finde en Gjennemgang i den faste Is, men uden Resultat, og, da Skibet bliver læk ved at tørne imod en Isskodse,

¹⁾ Egede: Rejsebeskrivelse til Øster Grønlands Opdagelse, foretaget i Aarene 1786 og 1787. Kjøbenhavn 1789.

maa man søge tilbage til Island og naaer, følgende Iskanten, Dyrefjord den 21de April. Under Opholdet her ankommer Hukkerten «Hvidfisken» med Ordre til at underlægge sig Lieutenant Egedes Commando; han gaar selv over paa «Hvidfisken», medens Lieutenant Rothe faar Commando paa Jagten. Den 8de Maj afgaa begge Skibene og møde næste Dag Isen paa $66^{\circ} 34' N. Br.$ og $36^{\circ} V. Lgd.$, hvorfra den strækker sig i SV., saa langt man kan see, og i NO. helt op til Cap Nord; Skibene holde vester i langs med og sønden om Iskanten indtil den 17de, da de paa $66^{\circ} 16' N. Br.$ og $32^{\circ} 17' V. Lgd.$ faae Landet i Sigte i Nord. Paa en vestlig Cours sejle de ind i en 8 til 10 Mil bred Isbugt; men Taage dækker Landet. Den næste Dag paa $65^{\circ} 54' N. Br.$ og $34^{\circ} 44' V. Lgd.$ faas Landet i Sigte i en gisset Afstand af 6 Mil, og, da samme Dags Eftermiddag Isen, der var i Drift nord fra, nøder Skibene til at søge ud efter, beslutter Egede sig til snarest muligt at naa Island, for at faae sit Bestik verificeret, og søger ind til Havnefjord. Bestikket viste sig fuldstændig rigtigt.

Den 8de Juni gaa Skibene atter ud, naa over til $64^{\circ} 47' N. Br.$ og $35^{\circ} 40' V. Lgd.$, men faae paa Grund af Taage ikke Landet at see, maa for Is atter søge øster efter og komme ind paa Dyrefjord den 3die Juli. Den 19de Juli gaa Skibene ud for sidste Gang, holde nord paa og træffe Iskanten paa $66^{\circ} 14' N. Br.$ og $25^{\circ} 36' V. Lgd.$ Efter uden Resultat at have sejlet langs denne først i nordostlig og derefter i sydvestlig Retning søgte Skibene ind til Patrix Fjord den 10de August. Fra denne Fjord afgik de til Havnefjord, hvor «Hvidfisken» detacheres, og den 9de Oktober tiltræde Egede og Rothe Hjemrejsen med Jagten. Den 14de November ankomme de til Egvang i Norge, hvor de maa blive til næste Foraar og naa først Kjøbenhavn den 5te April.

Disse faa Linier give kun et svagt Begreb om, hvad der er udviist af Sømandskab, Mod og Uforfærdethed, om de aandelige og legemlige Lidelser, der ere gennemgaaede, og om hvad

der i det hele er udrettet med to saa usle Fartøjer, som «den nye Prøve» og «Hvidfisken». Det er et Togt, der for bestandig vil sikre de to Officerer et Navn i den danske Marines Historie.

Vi komme nu til Graah's berømte Rejse, der foretoges i Aarene 1828—31. Opgaven var at undersøge Østkysten fra Cap Farvel til den 69° Bredeparallel, for, om muligt, at finde Spor af de Gamles Østerbygd¹⁾.

I Foraaret 1828 afgik daværende Lieutenant Graah tilligemed Naturforskeren Dr. Vahl fra Kjøbenhavn til Frederikshaab, hvorfra han begav sig syd paa og gik i Vinterkvarter ved Nantalik paa Vestkysten paa $60^{\circ} 12' N.$ Br. Expeditionen bryder op den 25de Marts 1829 og bestaar af Lieutenant Graah, Dr. Vahl, 2 Danske, 5 Grønlændere og 10 Grønlænderinder i 2 Konebaade med 1 Aars Proviant til de 4 Europæere og desuden 1 Transportbaad med 4 Ugers Proviant til Grønlænderne, hvilken man haabede at kunne forny dels ved Fangst, dels ved Indkjøb af Levnetsmidler undervejs. Den 1ste April naas Østkysten ved Kekertak, hvor man strax nødes til at standse i 25 Dage paa Grund af Is; i de første Dage af Maj naaedes Nennutsuk, rimeligvis det af Walløe betegnede Nenese, hvor Expeditionen atter holdes tilbage en fjorten Dage, for igjen af Isen at stoppes lidt nordligere i sytten Dage. Den 20de Juni, paa $61^{\circ} 47' N.$ Br., begynder man at blive ængstelig for Expeditionens fremtidige Subsistents; thi hverken Fangst eller Indkjøb have givet noget videre Udbytte, og efter Raadslagning tager Graah den modige Beslutning at gaa videre alene med den ene Konebaad og 6 Grønlændere, medens de andre vende om. Den 27de Juni passerer Graah den farlige Puisortok og naaer den 10de Juli Kemisak paa $63^{\circ} 36' 50'' N.$ Br., hvor han traf 100 Indfødte. Disses Beretning om Kystens Farlighed Nord efter berøver Graah hele hans grønlandske Følge, og først efter lange Over-

¹⁾ W. A. Graah: Undersøgelses-Rejse til Østkysten af Grønland. Kjøbenhavn 1832.

talelser faar han 3 unge Piger til at følge sig som Roersker; hver af disse medbragte et Bundt tørret Sælhundekjød. Under de største Isvanskeligheder arbejder Graah sig frem langs Kysten; den 23de Juli besøger han en Ø, der maa antages at være den, som Danell kalder «Hvidsadlen», og naaer endelig sin nordligste Teltplads, en Ø, der i den Anledning døbes «Vendom». Uigjennemtrængelige Ismasser umuliggjøre ethvert Forsøg paa herfra at trænge længere frem mod Nord. Det er herfra, som ovenfor nævnt, at han seer «Danell's Øer». Den 18de August planter han paa den nærliggende Dannebrogssø paa 65° 15' 36" det danske Flag, rejser en Stenvarde og tager højtidelig Landet i Besiddelse under Navnet «Frederik den 6tes Kyst». Den 21de begynder han Tilbagetoget, tilbringer nogle Dage ved Ekalumiut, en om Sommeren af Østerlændingerne meget yndet Fiskeplads (han fandt her ikke mindre end 30 Telte), og gaar efter nogle mindre Udflugter i Vinterkvarter den 1ste Oktober ved Nukarbik paa 63° 21' 38" N. Br. Graah, der alt tidligere havde haft et Feberanfald, tilbringer Vinteren syg og lidende og har allerede fra den 10de Oktober maattet nedsætte Rationerne. De Omboende bragte ham vel nu og da lidt Sælhundekjød, men denne Hjælp ophørte i Februar, da Hungersnøden drev næsten alle Nukarbiks Beboere syd paa. Graah har imidlertid ikke tabt Modet, og den 5te April næste Aar bryder han atter op Nord paa, men, da han den 25de Juli beslutter sig til atter at vende om, er han ikke engang naaet saa nordlig som det foregaaende Aar. Paa denne Tour bliver han engang nødt til at opholde sig 15 Dage paa et Skjær, som Søen jævnlig slaar op over, og som hele Tiden er blokeret af Isskodser. Efter at være sluppet derfra har man i et Par Dage ikke andet at spise end smaa, af Hajer opkastede Stykker Hvalspæk, og, da aabent Vand naaes, bliver derfor en Sæl spist raa med Begjærlighed. Graah's Sundhedstilstand forværredes imidlertid, og han tilskriver alene de Blaabær og Krækkebær, han nu forefandt i Overflødighed paa flere Steder, at han ikke

fandt sin Grav paa Østkysten. Under bestandige Farer og Savn ankommer Graah endelig til Frederikshaab den 16de Oktober, hvorfra han senere begav sig til Julianehaab, for der at tilbringe Vinteren.

Udbyttet af Touren var en fortrinlig Beskrivelse og et Kaart over den berejste Strækning, men af Østerbygden var Intet fundet, ligesaa lidt som de Indfødte vidste Noget om Spor af tidligere Bebyggelse. Oplysninger om den Del af Landet, der ikke umiddelbart grændser til Havet, ere ikke talrige i Beskrivelsen. Kysten synes i den største Del af Aaret at have været blokeret af et i SV. sig stadig bevægende Isbælte, der undertiden ligger klos iland, medens det til andre Tider fjærner sig een, ja undertiden flere Kvartmil fra Kysten. Bredden af dette Bælte er ogsaa højst variabel; i Marts 1829 sees saaledes fra Cap Farvel Is saa langt, Øjet naaer, og det samme er Tilfældet den 9de Maj fra Cap Walløe paa $60^{\circ} 40'$ N. Br., medens man fra Griffenfeldts Ø paa $62^{\circ} 55'$ saae en betydelig Del af Havet aabent tæt til Kysten, og fra et Punkt paa $64^{\circ} 22'$ N. Br. var den 17de Juli Havet aabent i Øst. Den 21de August var der Is saa langt, man kunde øjne fra Dannebrogsoen. Hvor lunefuldfuld Isen iøvrigt er i sine Bevægelser, kan sees af, at den i Februar 1830 fjernede sig 3 til 4 Mil fra Landet ud for Nukar-bik, hvilket de Indfødte erklærede aldrig før at have seet.

De næste Forsøg paa at komme iland paa Grønlands Østkyst ere Schaffners i 1859 og Allen Youngs i 1860, der begge forgjæves søgte at naa Kysten, for at anstille Undersøgelser til det projecterede Telegraphkabel mellem Island og Grønland ¹⁾.

Vi komme nu til det sidste Forsøg, der foretoges af Anthony Gibbs and Sons i London, som af den danske Regering havde faaet Tilladelse til at anlægge et Etablissement paa Østkysten, for derfra at handle med de Indfødte. Expedi-

¹⁾ Proceedings of the Royal Geographical Society of London. 1861.

tionen, der bestod af Jerndampskibene «Baron Hambro» og «Caroline», lededes af en med grønlandske Forhold godt kjendt Mand, Mr. Tayler, og afsejlede den 21de August 1863 fra Hamborg i Haabet om saa seent at finde Kysten fri for Is. Man fandt derimod Kysten fuldstændig utilgængelig, og det nærmeste, man kom den, var 5 Mil paa 60° N. Br. Rhederiet tabte dog ikke Modet, men tilskrev Uheldet, at man havde benyttet Jernskibe, og udrustede i 1865 Hvalfangeren «Erik», et Skib paa 412 Tons med 70 Hestes Kraft; denne forsøgte to Gange forgjæves at trænge frem igjennem Isen paa 63° N. Br., hvormed Planen opgaves ¹⁾).

Om Kysten fra 66°—69° vide vi, at den ofte er seet fra Skibe, men det er ogsaa omtrent hele vort Kjendskab til den. Fra «Hansa»'s Rejse kjende vi Beliggenheden af Laubes Gletscher, og et lille Stykke Kystlinie nord paa er aflagt af den franske Søofficer Blossenville. Som Chef for Briggen «la Lilloise» afgik han i Juli 1833 fra Østkysten af Island, for at foretage hydrographiske Undersøgelser langs Østkysten af Grønland. Den 29de Juli saae han en Del af Kysten fra 68° 34' til 68° 55' N. Br., men Isen forhindrer ham i at naa Land, og den næste Dag maa han paa Grund af Havarier vende tilbage til Island. Paa Vejen til et nyt Forsøg skriver han hjem den 5te August, men siden den Tid har man intet hørt til ham.

Det kunde maaske her være Stedet at nævne en Kilde til Kjendskab til Forholdene i Danmarksstrædet, nemlig de norske Robbefangere, der, efter at have deltaget i Fangsten ved Jan Mayn, i de tre sidste Aar have fortsat denne ned i Danmarksstrædet i Maanederne Maj, Juni og Juli. Føreren af en af disse, Capt. Carsten Brun, har med stor Beredvillighed givet mig nogle Oplysninger, som jeg skal omtale i det følgende. Om Kysten udtaler han, at den hyppig er i Sigte, men dog ikke som Regel paa Grund af Taage.

¹⁾ Lindemann und Finsch: Die zweite Deutsche Nordpolarfahrt.

Vi skulle nu gaa over til at omtale den Nord for 69° N. B. liggende Del af den grønlandske Østkyst. Fra Søen har denne Kyst været kjendt af de ældste Hvalfangere, og den findes aflagt til 79° N. Br. paa Kaart fra Begyndelsen af det 17de Aarhundrede; men det er ikke før 1822, at de første Europæere sætte Foden i Land paa den. Det Navn, vi her skulle nævne først, er Scoresby den Yngre, godt kjendt af alle, der have beskæftiget sig med arktisk Sejlads og arktisk Literatur. I Marts 1822 afgik William Scoresby med Skibet «Baffin» fra Liverpool. Hovedhensigten med Rejsen var Hvalfangst paa Grønlands Østkyst, men desuden haabede Scoresby at faae Lejlighed til at bestemme en Del af denne Kyst¹⁾. Efter at have drevet Fangsten paa 80° N. B. havde Scoresby efterhaanden søgt Syd paa langs den grønlandske Østkyst, jævnlig med denne i Sigte, og befandt sig den 19de Juli paa 71° N. B. Da Fangsten imidlertid her i 3 Uger intet Udbytte havde givet, besluttede han sig til at forsøge den klos under Land, hvortil han endnu tilskyndedes af Lysten til at lære Kysten at kjende og bestemme dens Beliggenhed.

En tilsyneladende tæt Is skilte ham fra Land, men det lykkedes ham dog med en Fart af tre til fire Mil i Løbet af 16 Timer at holde lige ind imod dette, indtil han stoppedes af en fast, en halv Mil bred, landfast Iskant; flere Hvalfangerskibe fulgte hans Exempel. Fra den 19de til den 24de Juli bestemte Scoresby Kysten fra $70^{\circ} 30'$ til $71^{\circ} 30'$ N. Br., stadigt sejlene i aabent Vand mellem den faste Landis og den udenfor liggende Drivis; den 24de kommer han Kysten nær paa mindre end en Fjerdingsvej og satte for første Gang Foden i Land. De følgende Dage sejler han syd paa, uhindret af Is, trænger ind i Scoresby Sund og naaer senere ned paa $69^{\circ} 30'$; her vender han om, ikke paa Grund af Is, men fordi han var kommet meget syd-

¹⁾ W. Scoresby: Journal of a voyage to the Northern Whalfishery including researches and discoveries on the Eastern Coast of Greenland made in the year 1822. Edinburgh 1823.

ligere end det egentlige Fangstdistrikt og benytter den 30te Juli en frisk vestlig Brise til atter at komme Nord paa. Den 10de August naaedes efter en Del daarligt Vejr og ikke uden Isforhindringer Øen Traill paa $72^{\circ} 10'$ N. Br., hvor der gjordes Landgang. Trods den fremrykkede Aarstid anvendtes flere Dage til Undersøgelse af Davy's Sund, og denne Uforsigtighed havde ogsaa nær kostet Tabet af «Baffin» og et Par medfølgende Skibe ved Collision med Isfjelde i en Storm. Skibene naaede imidlertid igjen lykkelig ud af Isen den 29de August.

Overalt paa Kysten havde man fundet en rig Vegetation og mange Insekter, deriblandt Sommerfugle; vel traf man ikke Eskimoer, men derimod talrige Hytter og Spor ved disse, der tydede paa, at deres Ejere endnu samme Aar havde været paa Stedet. Af Pattedyr fandtes ved disse Hytter Levninger af Rensdyr, Bjørne og Harer.

Scoresby's Undersøgelse af Grønlands Østkyst, som omfatter Strækningen fra Cap Barclay paa $69^{\circ} 13'$ til 73° N. Br. og desuden ifølge en løsere Bestemmelse af samme til 75° , fortsattes det følgende Aar af Clavering som Fører af en af den engelske Regering under Sabine udsendt Expedition til at foretage Undersøgelse af Pendulsvingninger paa forskellige Steder af Jordkloden¹⁾. Expeditionen ombord i den engelske Orlogsbrig «Griper» besøgte Hammersfest, Spitsbergen og satte derpaa sydvestlig Cours efter Grønlands Østkyst. Paa $75^{\circ} 15'$ lykkes det Clavering den 6te August uden videre Vanskelighed at naa Kysten gennem et omtrent 12 Mil bredt Bælte af Drivis, hvorpaa han i næsten aabent Vande holder Nord i langs Landet til $75^{\circ} 12'$ N. Br. Her vender han Syd paa og landsætter den 13de August Sabine paa den senere efter ham opkaldte Sabines Ø. Den 30te August ere Observationerne sluttede, og uden videre Isforhindringer følges Kysten ned forbi Cap Parry; den 13de September sættes Coursen SO. hen, paa hvilken han igjennem et

¹⁾ Petermann: Geogr. Mittheilungen 1870. Ergänzungsheft Nr. 28. 1871.

temmelig tæt Bælte af Drivis igjen naer aabent Vand. I Mod-sætning til Scoresby traf Clavering Eskimoere i Nærheden af Sabines Ø.

Inden vi gaa over til at omtale den anden tyske Nordpols-Expedition, skal anføres et Par Udtalelser af bekjendte Hval-fangercapitainer, fremkomne i Anledning af denne Expedition.

Capitain Haake, som selv har udført en Landing paa 74° N. Br., udtaler, at han der fandt et isfrit Kystfarvand af 12 Kvartmils Brede, og Capitain Westermeyer udtaler, at Kysten nu og da kan naaes med et Sejlskib, men at man med et Dampskib kan gjøre sikker Regning derpaa hvert Aar¹⁾.

I et længere Brev til Sir Roderick Murchison udtaler den bekjendte Hvalfanger Capt. David Gray som sin mangeaarige Erfaring Kystens regelmæssige isfri Tilstand paa 75° i Sommermaanederne²⁾.

Den anden tyske Nordpols-Expedition bestod, som bekjendt, af Skibene «Germania» og «Hansa», der forlode Bremen i Juni 1869. Skibene, der fulgtes ad til Jan Mayn, bleve her skilte fra hinanden ved Taage, men mødtes igjen under den grønlandske Kyst paa 75° N. Br. ved Iskanten. Taage og et misforstaaet Signal skilte atter Skibene, men denne Gang for bestandig. Fra 15de til 31te Juli søger Germania forgjæves mellem 73° og $74\frac{1}{2}^{\circ}$ N. Br. at finde en Gjennemgang i Isen, men det lykkedes først i den næste Maaned, og den 5te August ankrer Germania ved Sabines Ø efter at have gjennemsejlet et 25 Mile bredt Isbælte. Her tager den senere Vinterstasjon. Den 10de Juli næste Aar forlader Germania sin Vinterhavn og følger Kysten Nord paa til $75\frac{1}{2}^{\circ}$ N. Br., hvor den vender om paa Grund af uigjennemtrængelig Is og følger Kysten Syd paa til omtrent 73° N. Br. Et længere Ophold gjøres i Frants

¹⁾ Petermann: Geogr. Mittheilungen. Ergänzungsheft Nr. 28, 1871.

²⁾ Proceedings of the Royal Geographical Society of London 1868.

Josephs Fjord, som forlades den 19de August, og den 24de August er Germania atter for hjemgaaende i isfrit Vand. Ved Slæderejse var Kysten om Vinteren bestemt til $73^{\circ} 3' N.$ Br. Eskimoere bleve ikke truffet, men i zoologisk Henseende var Moskusoxens Forekomst her af stor Interesse. Expeditionen hjembragte et rigt Udbytte af meteorologisk, geologisk og magnetisk Materiale.

Under forgjæves Forsøg paa at trænge frem til Kysten kom Hansa i Besæt den 5te September paa $73^{\circ} 25' N.$ Br. og $12^{\circ} 39'$ og drev Syd paa langs Kysten, indtil den den 19de Oktober paa omtrent $70^{\circ} N.$ Br. blev skruet itu. Paa en Isflage, udsat for en Polarvinters Strenghed, Kulde og Storme, og med Døden for Øje hele Tiden, vedblev Besætningen at drive Syd paa og naaede først Land det følgende Aars 13de Juni paa Kysten ved Friedrichsthal.

En anden ufrivillig, men ganske anderledes rædselsfuld Rejse langs Østkysten gjorde de 11 Hvalfangere, der i 1777 kom i Besæt ud for «Gale Hamke's Bai» og dreve Syd paa; det ene Skib efter det andet blev efterhaanden skruet itu, og den største Del af Mandskaberne led en frygtelig Død¹⁾.

Vi skulle nu gaa over til at omtale de Undersøgelser, der fra dansk Side ere foretagne i de tre sidste Aar for at forøge vort Kjendskab til Grønlands Østkyst og Danmarksstrædet. Stødet til disse blev givet ved de norske Expeditioner under Professor Mohn, hvis Resultater havde viist, hvor værdifuld for Videnskaben Erhvervelsen af nøje Kjendskab til Dybde- og Temperaturforholdene i Danmarksstrædet vilde være. Det danske Marineministerium besluttede i 1877 at bidrage hertil ved at forsyne den ved Island stationerede Orlogsskonnert «Fylla», Capitain Jacobson, med de nødvendige Apparater til at foretage Dybdemaalinger og Temperaturunder-

¹⁾ C. Normann: En Rejse langs Grønlands Østkyst. Geogr. Tidsskrift. II B. S. 49.

søgelse, og det paalagdes Chefen særlig at have sin Opmærksomhed henvendt paa den smalleste Del af Danmarksstrædet¹⁾. Disse Undersøgelser foretoges paa 3 Steder, nemlig den 18de Juni paa en Linie fra Ondvardanæs i NV. 30 Mil til $65^{\circ} 54'$ N. Br. og $28^{\circ} 25'$ V. Lgd.; den 21de Juni paa en Linie fra Talknafjord i NV. 15 Mil til $66^{\circ} 25'$ N. Br. og $25^{\circ} 50'$ V. Lgd., og den 22de Juni paa en Linie fra $66^{\circ} 52'$ N. Br. og $24^{\circ} 12'$ V. Lgd. ind imod Isaffordsdybet. Endepunkterne for alle disse Linier ligge ved Kanten af Isen, der altsaa dette Aar bredte sig langt øster paa, men trods deres forholdsvis ringe Længde vare dog de Resultater, der erhvervedes ved disse Undersøgelser, af den højeste Interesse ved det Kjendskab, der ved dem vandtes til Forholdene i Danmarksstrædet.

Undersøgelserne fortsattes det næste Aar med Skonnerten «Fylla», Capitain Buchwald, paa en Linie fra Cap Nord i Nord 19 Mil, hvor Iskanten blev truffet den 25de Juni, og den 11te og 12te Juli paa en Linie fra Snefjeldsjøklen i Vest 48 Mil til $65^{\circ} 3'$ N. Br. og $31^{\circ} 32'$ V. Lgd., hvilken Linies Fortsættelse blev forhindret ved Taage og stiv Kuling. Undersøgelserne i disse Linier forøgede ligeledes Kjendskabet til Forholdene i Danmarksstrædet, men disse Undersøgelser, saavel som de i det foregaaende Aar foretagne, bragte ikke de meget ønskede Oplysninger om Grønlands Østkyst²⁾.

I 1879 var Skonnerten «Fylla» bleven afløst som islandsk Stationskib af Skonnerten «Ingolf», Capitain Mourier, der havde Ordre til at fortsætte Undersøgelserne; men, hvad Taage, Storm og Is i de foregaaende Aar havde lagt Hindringer ivejen for, blev dette Aar muliggjort ved, at Expeditionen i de otte Dage, Undersøgelserne foretoges, var begunstiget af smukt, men fremfor alt klart Vejr og meget heldige Isforhold.

¹⁾ Hoffmeyer: Havets Strømninger ved Island. Geogr. Tidskr. II Bd. S. 88.

²⁾ Bardenfleth: Dybvandsundersøgelser i Havet omkring Island. Geogr. Tidskrift. III Bd. S. 42.

Den 5te Juli forlod «Ingolf» Isafjord, rundede om Cap Nord og satte Cours efter Meven Klint, som den passerede Kl. 10 EM., hvorefter der styredes Nord. Vinden, der om Formiddagen havde været en frisk Bramsejlskuling af NNO., var løjet af henad Eftermiddagen, og en skyfri Himmel var afløst af en tæt Taage.

Den 6te Juli. Coursen Nord fortsattes, indtil der paa denne var udløbet fra Meven Klint 25 Mil, hvorefter den Kl. 10¹/₂ FM. forandredes til NV.; en stærk nordlig Dønning vidnede om, at ingen Is var i Nærheden i denne Retning. Under et Kl. 12 Md. paa 68° 29' N. Br. og 18° 53' V. Lgd. taget Lodskud iagttoges Strømmen at sætte vester i. Taagen, der havde været tæt siden den foregaaende Dag, lettede pludselig Kl. 4 EM. med en Bramsejlskuling af NO. Kl. 6 EM. saaes højt, snedækket Land forude, men ingen Is kom i Sigte før Kl. 9¹/₂ EM., og først Kl. 10 naaedes Iskanten paa 69° 8' N. Br. og 20° 26' V. Lgd. Landet var imidlertid blevet tydeligere, og trods Afstanden mente man sikkert at kunne skjelne Scoresby Sund og Cap Barclay; søndenfor dette var Landet indhyllet i Diis. Luften, der havde været tør og mild, var efterhaanden bleven raa og kold, og Polarstrømmen, som «Ingolf» var kommen ind i, meddelte Skibet gennem de tynde Jernplader en isnende Kulde. Isen dannede, saa langt Øjet naaede, en tilsyneladende jævn og compact Flade uden Gjennemgange og uden mindste Antydning af opskruede Flader, medens Kanten var aldeles ren uden løse, drivende Skodser.

Den 7de Juli. Holdt paa sydlige og vestlige Courser langs Isen indtil Kl. 1¹/₂ EM. Vejret var smukt og klart med østlig og nordøstlig laber Bramsejlskuling; fik højt Land i Sigte søndenfor Blossesvilles Kyst. Kl. 12 Md. var Pladsen 68° 10' N. Br. og 23° 1' V. Lgd. Kl. 1¹/₂ styredes NV., da Isen syntes fuldstændig at vige i den Retning; Coursen bar paa det højeste Punkt paa Blossesvilles Kyst. Det sangvinske Haab om paa denne Cours at skulle komme Kysten nær svandt imidlertid Kl. 4, da

den faste Is viste sig som en uigjennemtrængelig Barriere forude og nødte os til at styre Syd, for at komme ud af den Bugt, vi vare komne ind i, hvorefter der atter styredes SV. Højt Land var i Sigte indtil VNV. Isens Udseende var som den foregaaende Dag.

Den 8de Juli. Vedblev paa Coursen SV. Vejret var smukt og klart med en let nordostlig Luft, men Landet var skjult af Diis. Kl. 6 $\frac{1}{2}$ FM. drejede Iskanten af i vestlig Retning og blev fulgt paa vestlige Courser til Kl. 10 $\frac{1}{2}$ EM., da der igjen styredes i sydlig Retning. Kl. 12 Md. var Pladsen 67° 7' N. Br. og 29° 27' V. Lgd. Iskanten, der hidindtil havde været ganske ren, var paa den sidste Strækning omgivet af løse Skodser, og Coursen maatte forandres betydelig, for at gaa klar af en Samling svære, grundstødte Isfjelde. Det nærmeste af disse (see Træsnittet S. 3) havde en Højde af 178 Fod over Havet med en Omkreds af omtrent 1100 Fod. Nord og Syd for Isfjeldene loddedes og fandtes henholdsvis 150 og 145 Favne, saa at det maalte Isfjeld kun behøver at have havt fem Gange sin Højde under Vandet for at have været grundstødt. Som alt nævnt, maatte Coursen forandres Kl. 10 $\frac{1}{4}$ EM., da den faste Is nu laa N. t. O. og S. t. V., og, da der samtidig indfandt sig en stærk Taage, blev der med mindsket Fart styret SO.

Den 9de Juli. Coursen SO. fortsattes; Kl. 4, da Taagen begyndte at lette, blev der styret Syd, og Kl. 6 $\frac{1}{2}$ FM. fik vi atter Isen i Sigte, hvorefter der blev holdt paa sydvestlige Courser langs denne indtil Kl. 1 $\frac{1}{2}$ EM. Kl. 12 Md. var Pladsen 66° 3' N. Br. og 30° 58' V. Lgd. Vejret var godt med Stille, men Diis og enkelte Taagebanker over Landet. Kl. 1 $\frac{1}{2}$ veg Isen atter i Nord, men fra Vejret observeredes Is vesterpaa, saa at vi kun havde med en stor Bugt at gjøre, i hvilken vi traf tre norske Robbefangere. Efterat man havde havt Samkvem med en af disse, blev Coursen sat tværs over Bugten, indtil Iskanten naaedes Kl. 8 EM., hvorpaa der blev styret Syd. Om Eftermiddagen havdes Land i Sigte fra NNV. til VNV. Iskanten var ligesom

tidligere uden løs Drivis, men selve Flagerne syntes ikke at danne en saa compact Masse, da der flere Steder saaes betydelige Revner.

Den 10de Juli. Fortsatte Coursen Syd indtil Kl. 4 FM., da der blev styret VNV. Fra Kl. 5^t40^m, da Landet kom i Sigte, fulgtes Iskanten i nordvestlig Retning. Vejret var smukt og fuldstændig klart med en nordlig Bramsejlskuling. Ikke paa hele Touren havde Øjnene spejdet Horizonten som nu, og vi stevnede lige mod det Punkt, hvor Egede havde været Kysten nærmest. Landet med det høje Fjeld, der senere fik Skibets Navn, stod saa skarpt, at man næppe skulde tro, at man var mere end et Par Mil derfra, og for hver Time, der gik, vaagnede mere og mere Haabet om at skulle sætte Foden i Land paa Grønlands Østkyst. Endnu Kl. 12 Md. paa 65° 55' N. Br. og 33° 49' V. Lgd. var vort Haab usvækket, men faa Minutter efter varskoedes fra Vejret Is forude, og Kl. 1 vare vi ved en Isbarriere, der forhindrede al videre Fremtrængen og gjorde en Ende paa alle vore Forhaabninger. Vi vare komne ind i en Bugt paa samme Sted og sikkert med samme Dimensioner som den, Egede var i Bunden af den 18de Maj 1787. Det Punkt, hvor vi vare Kysten nærmest, var paa 65° 55' N. Br. og 34° 17' V. Lgd., Afstanden var da omtrent 6 Mil. Bugten fulgtes nøjagtig rundt, hvorefter der blev holdt langs Isen SSV. indtil Kl. 7 EM., da Pladsen var 65° 22' N. Br. og 34° 14' V. Lgd. Paa Grund af Taage blev holdt ud fra Isen indtil Kl. 8, da vi atter søgte ind imod den. Kl. 10 blev Taagen imidlertid saa tæt, at vi nødtes til igjen at holde øster efter til MN.

Den 11te Juli. Fra Midnat styredes Syd indtil Kl. 8 FM. Taagen begyndte paa denne Tid at lette, og Coursen blev sat vester i indtil Kl. 11^t20^m FM., da Tykning atter tvang os øster ud; fra Middag paa 65° 15' N. Br. og 34° 12' V. Lgd. holdes paany vester i med temmelig stærk Taage indtil Kl. 1^t35^m EM., da Iskanten sees klos forude, hvorpaa Coursen sættes efter

Snefjeldsjøklen, og videre Forsøg opgives. Vinden var østlig, friskende fra Midnat.

Det vil fremgaa af ovenstaaende Uddrag af Journalen, at Kysten har været i Sigte fra $65^{\circ} 40'$ til 70° N. Br.; hele denne Kyst frembyder det vildeste Skue, man kan tænke sig: dybe Dale, begrændsede af høje, spidse Bjerge, og alt bedækket af evig Sne. Landet er højest bag Blossewilles Kyst og et Stykke sønden derfor, hvorefter det bliver lavere for igjen at hæve sig hen imod den Del, hvortil «Ingolf's Fjeld» hører. Hvad der særlig maa beklages, er, at Diis dækkede Landet Nord for Cap Dan, saa at det ikke lykkedes at faae idetmindste en Pejling af denne Pynt. Paa Grund af den store Afstand saaes ikke Kystlandet fra 67° til 70° N. Br., hvorimod Kysten ved Ingolfs Fjeld saaes tydelig den 10de Juli med sine stejle, lodrette Fjeldvægge lige ud i Havet. Paa en Afstand af en sex Mil var det selvfølgelig ikke muligt at see mange Detailler, men Kløfter og større Dalstrøg viste sig fri for Sne, og vi troede ogsaa at kunne skjelne den grønne Farve, der skulde tyde paa Vegetation.

En bred Gletscher Nord for Ingolf's Fjeld er sikkert den fra Hansas Rejse betegnede «Laubes Gletscher».

Fra $65^{\circ} 45'$ til $67^{\circ} 10'$ er Kysten bestemt tilligemed de mest kjendelige, bagved liggende Punkter, hvoriblandt Ingolf's Fjeld, der rager højt op over de andre. Hvor Kystlinien er fuldt optrukket, staa lodrette Fjeldvægge ud mod Havet; hvor den er punkteret, kunde den ikke skjelnes fra den tilstødende Is¹⁾. De herhen hørende Punkter ere følgende:

en høj Top	paa $66^{\circ} 57'$ N. Br. og $34^{\circ} 5'$ V. Lgd.
— —	- $66^{\circ} 44'$ — - $34^{\circ} 7'$ —
en mindre høj Top	- $66^{\circ} 20'$ — - $34^{\circ} 52'$ —
en høj Top (Ingolf's F.)	- $66^{\circ} 20'$ — - $35^{\circ} 10'$ —
en mindre høj Top	- $65^{\circ} 53'$ — - $35^{\circ} 36'$ — 5532 F. høj,

¹⁾ Som Kaartet viser, falde Hansa's og Ingolf's Bestemmelser af Kysten ikke sammen; sidstnævntes stemme imidlertid med Graahs nordligste Punkt.

Vest for Blossesvilles Kyst ere fire meget høje Fjeldtoppe, de højeste paa denne Strækning, men mindre skarpt bestemte:

- 1) $69^{\circ} 1' N.Br.$ og $26^{\circ} 5' V.Lgd.$
- 2) $68^{\circ} 56' —$ - $27^{\circ} 45' —$
- 3) $68^{\circ} 31' —$ - $28^{\circ} 35' —$
- 4) $68^{\circ} 40' —$ - $29^{\circ} 12' —$

At det ikke er lykkedes at bestemme flere Punkter, skyldes dels de store Afstande, dels den hyppige Diis og Taage over Landet og endelig Vanskeligheden ved i denne Mangfoldighed af Toppe at holde fast paa en enkelt. En anden Ulempe var den svære Løftning, der indtraadte om Aftenen og varede til helt op paa Formiddagen, ja undertiden meget længere. Herved løftedes Toppene ofte til mere end deres dobbelte Højde og gjentoges hyppigt ovenover sig selv, saa at de spidse Fjelde forandredes til Timeglas, og Kysten blev fuldstændig ukjendelig.

Et vidunderligt Skue frembød denne Kyst, naar Midnatssolen kastede sit magiske Lys hen over den og dens indtil tre Gange deres egen Højde løftede Toppe. Det hele mindede ved sin Farverigdom om alt andet end den evige Sne; man vilde snarere sige, at det lignede et uhyre Baal, hvor Toppene vare de flammende Luer.

I meteorologisk Henseende vil det være indlysende, at man ikke kan have noget Udbytte af et saa kort Ophold her som Ingolf's; en schematisk Fremstilling af Vindforholdene vilde blive fuldstændig vildledende, og for Temperatur-lagttagelsernes Vedkommende vilde en saadan intet Værd have, da Skibet flere Gange er gaaet fra den varme Strøm ind i den kolde og tilbage igjen. Iagttagelserne i de faa Dage have bekræftet, hvad man vidste fra de norske Hvalfangeres Journaler om de nordlige og østlige Vindes Fremhersken og det hyppige Vindstille i Sommermaanederne, ligesom ogsaa Taagens Hyppighed syntes at tiltage med Afstanden fra Land. Medens vi under hele vor Sejlads

langs Isen sjelden kunde see mere end et Par Mil østefter paa Grund af Taage og Diis, tabte vi sjelden Landet helt af Sigte.

Den store Forskjel paa den arktiske Vinter og Sommer gjælder selvfølgelig ogsaa for Danmarksstrædet og spiller en betydelig Rolle ved Isens Optræden. Havisen, der har været iagttaget fra Ingolf, bestod den 6te og 7de Juli af umaadelige Isflager, tilsyneladende aldeles compacte og uden betydelige Ujævnheder, hvorimod den fra den 8de syntes noget mere ujævn, og samtidig saaes større og mindre Isfjelde, saa langt Øjet naaede. Selve Isen havde, ligesom i Polarbassinet, et flere Fods Snedække og en Tykkelse, der vel hyppigst overskred 30 Fod. Iskanten, langsmed hvilken Ingolf har sejlet, svarede ikke til det Udseende, man har givet den i tidligere Beskrivelser, hvor den faste Iskant altid har været omgivet af et mere eller mindre bredt Bælte af løse Isskodser; «Ingolf» har iaar sejlet langs en aldeles ren Iskant, og en løs Isskodse paa den Bagbords Side var en fuldstændig Undtagelse. Capitain Carsten Bruun udtaler ligeledes, at Isen iaar var mere sammentrængt end sædvanlig. Grunden hertil er vel vanskelig at opgive, men for en Del kan det vel tilskrives den Serie af østlige Vinde, der iaar hele Foraaet og Sommeren har hersket paa Island. Isskodser, der blive fejede sammen af en frisk Kuling og ved lav Temperatur, danne meget hurtig en solid Masse ved det mellemliggende Vands Frysning. At disse umaadelige Isflager kun tilsyneladende ere jævne og compacte, som ovenfor sagt, kan man vel nok antage; thi selv betydelige Ujævnheder opfattes jo ikke af Øjet paa større Afstande, hvortil ogsaa den hvide Farve bidrager sit, og fra Mærset saaes tidt mørke Striber, der antydede aabent Vand.

Een Mærkelighed kan jeg ikke undlade at nævne, nemlig, at vi paa hele den Strækning, vi have passeret, ikke saae skruet Is, det vil sige Flager skruede op over hinanden. Capitain Carsten Bruun udtaler ligeledes, idet han sammenligner Baffinsbugtens Is med Danmarksstrædets, at han heller aldrig her har

seet Flager skruede op over hinanden som hist. Naar man kjender de Ulykker, der ere fremkaldte ved Skruning i Danmarksstrædet, naar man f. Ex. har læst Begivenheden i 1777 eller Hansa's Undergang, spørger man sig selv, hvorledes et sligt Udseende, som dét, Isen iaar havde, kan forliges med disse Catastropher. Svaret bliver vel dobbelt; for det første, at det kun er en ringe Del af Isen, man overseer ved at sejle langs med den, nemlig den yderste, hvor der netop er mindst Skruning, og for det andet, den store Forskjel paa den arktiske Sommer og Vinter, den første med sit gode Vejr og meget Stille, den anden med sine voldsomme og fremfor alt vedholdende Storme.

Hvad Ismængden angaar, udtaler Capitain Carsten Bruun, at der iaar var meget mindre Is end sædvanligt, hvilket yderligere bekræftes ved, at der slet ikke er seet Is paa Islands Nordkyst. At Ismængden ogsaa er afhængig af Aarstiden, følger vel ligefrem af, at Tilførselen fra Polarbassinet ikke er lige stor hele Aaret; men derom foreligger der ingen Iagttagelser. Som et Bevis paa, hvor forskjelligt Isen kan optræde i det samme Aar, skal jeg kun anføre, at vi med «Ingolf» i Begyndelsen af Maj fandt temmelig tæt Drivis 5 Mil fra Cap Stroumnæs, medens den i Juli var over 22 Mil derfra.

Isen langs Grønlands Østkyst er stadig i stærk Drift Sydvest over, som selv stærke sydlige Vinde ikke formaa at skifte, men kun at standse. Isens Hastighed her angives meget forskjellig og er selvfølgelig ogsaa afhængig af Vind og Vejr, Ebbe og Flod o. s. v., men kan vist sættes til gennemsnitlig 10 Kvartmil i Etmaalet. Tæt under Østkysten er den efter Graah's Iagttagelser højst ubetydelig. Scoresby angiver Exempler paa denne Strøms Hastighed. Mellem 73° og 78° N. Br. drev et Skib, indsluttet i Isen, med vekslede Vind 14 Kvartmil i Etmaalet mod en sydvestlig Storm. For Danmarksstrædets Vedkommende kunne vi faae Oplysning fra den ofte omtalte Catastrophe i 1777, hvor det sidste Skib, der blev skruet itu, maa, indsluttet i Isen, have tilbagelagt en Distance af omtrent

1300 Kvartmil i omtrent 108 Dage, hvilket giver 12 Kvartmil i Etmaalet. Den Isflage, der bar Hansa's Besætning, tilbagelagde 972 Kvartmil i 210 Dage, hvilket giver en Hastighed af $4\frac{1}{2}$ Kvartmil i Etmaalet; denne forholdsvis ringe Hastighed maa hidrøre fra, at Driften fra 67° N. Br. og sydefter foregik tæt ved Kysten, hvor Strømmen, som ovenfor nævnt, kun har en ringe Hastighed.

Der er hermed givet en Fremstilling af de Kilder, hvori vi skulle søge Oplysning om Grønlands Østkyst, og de Forsøg, der ere gjorte, for at naa den ad Søvejen. Man vil heraf se den store Forskjel, der er paa de tre Partier, hvori jeg har inddelt og beskrevet Kysten fra 60° N. Br. og nordefter. Fra 60° til 65° N. Br. findes en Kyststrækning, som det ganske vist ikke endnu er lykkedes at naa fra Søen af, men som man dog uhindret af Isen har kunnet nærme sig indenfor en Mils Afstand paa dens sydlige Del og indenfor to og en halv Mils Afstand paa dens nordlige Del, og fra hvilken sidste man har seet aabent Vand næsten helt ind til Land. Af Kyststrækningen fra 66° til 69° N. Br. kjender man for en stor Del ikke engang Beliggenheden; Graah naaede ikke til den ad Landvejen, og fra Søen synes en uigjennemtrængelig Ismasse, der undertiden strækker sig helt over til Island, at umuliggjøre ethvert Forsøg. Fra 69° N. Br. og nordefter træffe vi en Strækning, der ligeledes hele Aaret igjennem er belejret af et Isbælte, som dog ikke bestaar af mere sammenpakket Is, end at det flere Gange, ialtfald i den gode Aarstid, er lykkedes endog Sejlskibe uden stort Besvær at trænge igjennem ind til Kysten, og ved selve denne eller i det mindste i dens umiddelbare Nærhed synes Farvandet ofte at være fuldstændig isfrit.

Denne Isens Optræden i Danmarksstrædet har længe været kjendt, og den almindelige Forklaring deraf er, at den grønlandske Østkyst mellem 65° og 69° N. Br. skyder sig et Stykke ud i østlig Retning, hvorved Isen, der føres Syd paa langs Kysten af den langs samme sydgaaende Strøm, bliver

viist af her. Jeg skal ikke benægte Rigtigheden af denne Forklaring, men kun tilføje, at ethvert Bevis herfor mangler. Man har anført, at der i en Beretning fra Capitainen paa Snauskibet «Jacobus», der hørte til de Skibe, som, indesluttede i Isen, dreve ned langs Østkysten i 1777, siges, at han, efter paa omtrent $67^{\circ} 30' N.$ Br. at have faaet sit Skib skruet itu, kom ombord i en anden Hvalfanger og her fra Toppen samtidig kunde see Island og Grønland, saa at disse næppe kunde være mere end 26 til 28 Mil fra hinanden¹⁾. Trækker man en Linie i den omtalte Afstand fra Islands nordvestlige Fjorde, vil man see, at Ingolf's Route for en stor Del ligger vesten herfor, saaledes at her passer ikke den opgivne Afstand af 26 til 28 Mil; og at den heller ikke passer for den øvrige Del, vil jeg bevise derved, at vi i saa Tilfælde maatte have seet Landet meget tydeligere fra Ingolf, end vi gjorde, med mindre at Landet her skulde være et mange Mile udskydende fladt Forland, hvis Kystlinie ikke havde været til at skjelve fra den samme begrænsende Is. Det Land, vi saae paa denne Brede, var meget langt borte.

Der er alt i det foregaaende omtalt Vanskeligheden ved Afstandsgisninger paa disse Breder paa Grund af den store Løftning, der altid finder Sted i Nærheden af Horizonten. Som Exempel herpaa kan anføres, at Scoresby nævner et Punkt paa Grønlands Østkyst, som han saae i en Afstand af 35 Mil; for at kunne sees fra det 100 Fod høje Mærs i denne Afstand, maatte det have været 12000 Fod højt, men var i Virkeligheden kun 3500. Det er ogsaa bekjendt, at den Del af Grønlands Østkyst, der blev aflagt af Scoresby, i de ældre Kort var angivet meget for østlig; med andre Ord, man havde ladet sig skuffe af den stærke Løftning og gisset Afstanden meget for lille.

Naar jeg ikke har kunnet gaa ind paa ovennævnte Forklaring af Isens Optræden i Danmarksstrædet, saa er det dels fordi jeg ikke finder den støttet af de faktiske Forhold, dels fordi jeg

¹⁾ Kgl. Bibliotheks nye Manuscriptsamling, Nr. 1975—77 h. Bilag Ltr. W.

mener, at efter det Kjendskab, vi fra Ingolf's Maalinger have til Dybdeforholdene i Danmarksstrædet, kunne vi herfra hente en meget mere fyldestgørende Forklaring. Ved paa Kaartet at betragte de i Danmarksstrædet angivne Dybder vil man see, at der tværs over Danmarksstrædet ligger en Ryg lig den, der forbinder Færøerne med Island, og, om ogsaa flere Lodskud ville være nødvendige for at bestemme dens Grændser, er dens Tilstedeværelse dog godtgjort. Paa denne Rygs vestlige Ende er der fundet Dybder paa under 150 Favne i en Afstand fra den supponerede Kystlinie, hvor der noget nordligere findes 800 Favne.

Isen, der træffes langs Grønlands Østkyst, bestaar dels af store Isflager, hvis Tykkelse formentlig ikke overstiger 30 Fod, dels af mægtige Isfjelde; for at disse sidste skulde tage Grunden paa 150 Favne, behøve de kun at have en Højde over Vandet af 150 Fod, en Højde, der meget hyppig overskrides. I denne Isbjergenes Stranding eller Grundstødning paa den ovennævnte Ryg søger jeg Forklaringen til Isens Optræden i Danmarksstrædet. De store Isbjerge komme sejlene ned langs Grønlands Østkyst, tørne mod Ryggen og danne Hindringer for de sydgaaende Isflager; nogle af disse passere uhindret igjennem, medens andre stoppe fuldstændig Passagen. Derved nødes en Del af de efterfølgende, der tidt, foruden af Strømmen, hjælpes af en vestlig Vind til først at søge øster paa og derefter igjen syd paa, og under denne deres Rejse til-dække de ofte hele Danmarksstrædet over til Cap Nord. De strandede Isfjelde formindskes efterhaanden foroven ved Fordampning i Luften, forneden ved det varme Bundvand; den herskende Nordostvind driver dem af Grunden, og frigjorte sejle de nu syd paa, medførende de Masser af flad Is, de have stoppet, medens andre Fjelde komme sejlene fra Nord og indtage deres Plads.

Denne Opfattelse bestyrkes af flere Ting. Vil man kaste et Blik paa Kaartet, seer man, med hvilken Ensformighed Isgrænd-

serne fra højst forskellige Aar optræde i Henseende til Beliggenheden, og af Egedes Dagbog oplyses man om, at Isflagerne altid løsrives paa samme Maade, saa at Skibene stedse søge bort i sydlig og østlig Retning for nordfra kommende Is. Hansa's Isflage beskriver en Linie uden om de strandede Isfjelde, og dens Besætning seer lige saa lidt noget Land som Ingolf, før den senere var blevet ført helt vester paa. De ofte omtalte Skibe drive i 1777 i god Behold i Isen syd paa, og det er først, da de naa den 67° Bredeparallel, hvor de dem omgivende Flager møde Modstand mod Bevægelsen syd paa, at de første Skibe blive skruede itu. Hvis denne omtalte Optræden af Isen skyldtes en Fremspringen af Landet, maatte Isens Drift paa det Sted, der efter den nu udtalte Opfattelse skulde ligge sønden for Ryggen, være Øst og Vest, men sligt er aldrig iagttaget; tværtimod, da Egede 18de Maj 1787 er inde i Isbugten, maa han flygte ud, «thi Isen var allerede i Drift nordfra igjen». Heller ikke kan jeg forstaa, hvorledes den Ophobning eller Sammenstuvning af Is, der regelmæssig finder Sted her, skulde fremkaldes ved Kystens Fremspringen; thi den Krog, der maatte findes paa dens Nordside, vilde jo snart være pakket fuld af Is, Knækket i Kystlinien udjævnet, og Polarstrømmen uhindret fortsætte sin Drift med Isen langs Kysten.

Som Kaartet udviser, er der med større og mindre Mellemlum taget Lodskud paa Ingolfs Route. Bundarten, der blev truffet fra den 6te til den 11te Juli, var en fortrinsvis af organiske Stoffer bestaaende Mudderslam af saa lidt Consistents, at Kuglen ikke blev frigjort fra det anvendte «Brookske» Loddeapparat, saaledes at Forudsætningen for Anvendelsen af smækre Liner manglede. Dette medførte en stadig Frygt for, at Linen skulde springe, og en deraf følgende sparsom Anbringelse af Dybhavsthermometre paa denne, hvoraf igjen fulgte mindre fuldstændige Dybde-Temperaturbestemmelser end ønskeligt¹⁾. En Skrabning

¹⁾ Tidsskrift for Søvesen, 1. H. 1880: «Om Dybhavsundersøgelser foretagne i Skonnerten Ingolf 1879».

blev foretaget paa $67^{\circ} 3' N.$ Br. og $27^{\circ} 8' V.$ Lgd. paa 200 Favnes Dybde, og her havde vi ogsaa Ulemper af den bløde Bund. Skraberen begravede sig dybt i Mudderet og virkede fuldstændig som et Anker, for hvilket Skibet svajede op, saa at slet ingen Bevægelse henad Bunden fandt Sted. Vægten af den med Mudder fuldstændig fyldte Skraber satte ved Indhivningen alt Godset paa en saa farlig Styrkeprøve, at Forsøget ikke gjentoges. Udbyttet af Skrabningen, bestemt af Dr. Lütken, var:

En Slangestjerne, *Ophiacantha bidentata*, Retz., en velbekjendt arktisk Form og Dybvandsform; en Søstjerne, *Solaster hispidus*, Stuxbg.; denne Søstjerne er først for nylig beskrevet af Dr. Stuxberg fra det kariske Hav og har hidtil været ganske ubekjendt; en anden lille Søstjerne, rimeligvis en *Echinaster*, formodentlig ny; en lille Stok af et ottearmet Koraldyr af *Alcyonium*-Gruppen: *Ammothea arctica*; to amphipode Krebsdyr af *Anonyx*-Slægten; et *Terebratulula eranium*; to ubekjendte mindre Havsvampe, den ene i to Exemplarer.

Senere lykkedes det med en paa Lodlinen hæftet lille Svaber at opbringe paa $65^{\circ} 1' N.$ Br. og $30^{\circ} 27' V.$ Lgd. fra 960 Fv. Dybde med Sandbund: to Søæg, den saakaldte større Form af *Echinus norvegicus*, D. K. (svarende til *Ech. rarispinus* og *depressus*, Sars), der vare af megen Værd for det zoologiske Museum, og fem Slangestjerner, *Ophiactis abyssicola*, Sars, en sjelden Dybvandsform.

Noget rigt Dyreliv fandtes ikke ved Iskanten i Danmarkstrædet, og følgende Fugle iagttoges der:

- en Del Graamaager (*Larus glaucus*),
- nogle enkelte trettaeede Maager (*Larus tridactylus*),
- — Mallebukker (*Fulmarus glacialis*),
- en enkelt Struntjæger (*Stercorarius parasiticus*).

Fiskefaunaen have vi fra Ingolf slet intet Kjendskab til; Capitain Carsten Bruun beretter at have seet paa Isen Levninger af følgende Fisk, som altsaa Sælhunde eller Fugle have fortæret der:

Rødfisk (*Sebastes norvegicus*),
 Sej (*Merlangus carbonarius*),
 Stenbider (*Cyclopterus lumpus*).

Ingen Sælhundede blev iagttagne fra Ingolf, men de gulbrune Pletter paa Isflagerne Sne vidnede mange Steder om deres Nærværelse.

Misvisningen blev i Danmarksstrædet fundet jævnt tiltagende vester efter; paa det vestligste Punkt, Ingolf naaede, bestemtes den at være $45\frac{1}{2}^{\circ}$ vestlig; her er selvfølgelig kun Tale om en Misvisningsbestemmelse saa nøjagtig, som den lader sig udføre ombord i et Jernskib, uden særlig Forsyning af dertil hørende Instrumenter. Den svarer imidlertid til den af den anden tyske Nordpolar-Expedition for Sabines Ø angivne Misvisning $45^{\circ} 11' V.$, og, anvendes der paa den af Graah i 1829 ved «Vendom» bestemte Misvisning, $54\frac{3}{4}^{\circ} V.$, en aarlig Aftagen af $10'$, skulde den nu der være $46^{\circ} 25'$, hvilket ligeledes bekræfter Rigtigheden af den i «Ingolf» observerede.

En fornyet geologisk og archæologisk Undersøgelse af Grønlands Østkyst fra Cap Farvel til omtrent $66^{\circ} N.$ Br. har i den senere Tid, foruden andre Steder, ogsaa været bragt paa Bane i den lovgivende Forsamling. Fraseet, hvad Opfattelse man har om Muligheden af paa denne Kyst at skulle kunne finde Oplysninger om de Gamles Østerbygd, vil vor Tid vel ogsaa fordre, at man ikke i saa kort Afstand fra et af Statens Bilande, hvor der er en livlig Trafik af Sejlskibe, hvor der er regulære Dampskibslinier, og hvor der er aarligt stationerede Krigsskibe, lader en Kyst ligge saa ubekjendt, at man for en stor Del af den slet ikke veed, hvor den ligger.

Spørger man om Muligheden for at kunne naa denne Kyst fra Søen af, ere vel Udsigterne ikke store, men de nyere Undersøgelser og Oplysninger have dog, forekommer det mig, ligesom

givet Anvisning paa det Sted, hvor et eventuelt Forsøg kunde gjøres, nemlig mellem 65° og 66° N. Br.

Ved at betragte Kaartet seer man, hvorledes Danell, Løwenørn, Egede og «Ingolf» iaar stadig paa dette Sted ere komne Landet nærmest, sejlene sønden om en temmelig constant i Øst og Vest liggende Isgrændse. Ganske vist har ingen af dem naaet Land paa Grund af den langs dette altid trufne Is, men dette er intet Bevis for, at denne aldrig skulde tilstede Gjennemgang; thi man maa huske paa, hvor kort deres Ophold ved denne Is altid har været, og at de, paa Grund af Skibenes Uskikkethed til at optage en Kamp med Isen, altid have maattet søge tilsøs, naar en tiltagende Kuling rev Skodser løs fra den tidt omtalte Isgrændse, og disse dernæst af Strømmen førtes ned paa dem. Det er højst rimeligt, at netop ved en saadan Lejlighed har der været dannet Gjennemgange i den langs Kysten liggende Is. Det er altsaa i Læ af den Isbarriere, der dannes ved Isbjergenes Stranding paa den tværs over Danmarksstrædet liggende Ryg, at Forsøget skal gjøres.

Capitain Carsten Bruun udtaler som sin Erfaring for iaar, at Omegnen af Cap Dan vilde være det Sted, hvor en Landgang maatte forsøges paa Grund af, at Isen paa dette Sted forekommer i saa ringe Mængde og saa spredt, og denne Udtalelse har han faaet bekræftet ved en anden Capitains toaarige Erfaring; han udtaler endvidere som sin Overbevisning, «at, naar man her i Juni eller Juli med Taalmodighed vilde afvente den belejlige Tid, vilde man kunne naa Kysten uden at røre Is».

At denne langs Kysten liggende Is nu og da maa frembyde Gjennemgange, kan ogsaa sluttet deraf, at den ingenlunde er constant i sin Optræden. Graah beretter flere Gange, at han seer Havet aabent til ganske nær Kysten, ligesom han ogsaa anfører at have seet Isen fjerne sig langt fra Land. Egede beretter ligeledes, at han saae aabent Vand bagved den Is, der den 20de August 1786 skilte ham fra Land.

Skal den Opgave løses at naa den ukjendte Østkyst ad Søvejen, maa dette forsøges med et Dampskib, for hvis Vedkommende det ikke saameget kommer an paa dets Maskinkraft som paa, at det er stærkt nok til at optage en Kamp med Isen, og at det har indenborde Folk, der ere kjendte med Isnavigeringen.

Kjøbenhavn, December 1879.
